

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษารอบสอง : โรงเรียนศรีรัตนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เพื่อกำหนดขอบข่ายและสาระสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัย ได้ศึกษาและเรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. การประเมินคุณภาพภายนอก
4. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
5. การปฏิรูปการศึกษารอบสอง
6. การบริหารเชิงคุณภาพ
7. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
8. บริบทโรงเรียนศรีรัตนวิทยา
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

หน่วยงาน นักบริหาร นักวิชาการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมาย คำนิยาม ความคิดเห็นของคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2543 : 9) ให้ความหมาย คุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งแสดงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นสำหรับผู้เรียน สังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยได้มาตรฐานตามที่กำหนด

สถาบันการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 2) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการของ

สถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบัน

ทวี มั่นตรง (2545 : 19) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตรและความคาดหวังของผู้รับบริการ ซึ่งเกิดจากการบริหารคุณภาพเป็นการจัดระบบการทำงานเพื่อให้ผลงานได้สร้างความพึงพอใจ ความประทับใจ ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอก

สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความมุ่งหมายของผู้ใช้บริการ ตรงตามมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องความต้องการของผู้รับบริการ โดยใช้กระบวนการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อันเป็นผลผลิตทางการศึกษา โดยผ่านความสัมพันธ์เชิงระบบ คือ

- (1) ด้านปัจจัย ได้แก่ ครุบุคลากรทางการศึกษา เงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษา สื่อวัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงหลักสูตรหรือเอกสารประกอบการสอนที่เป็นเนื้อหาสาระที่สำคัญ
- (2) กระบวนการ ได้แก่ การจัดรูปแบบการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ และรูปแบบการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน และ (3) มาตรฐานตัวชี้วัดถึง ผลผลิตทางการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียนที่มีคุณภาพ

2. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ได้อธิบายความหมายไว้ดังนี้
สงบบ ลักษณะ (2541 : 12) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพ ที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของหลักสูตร

จรัส นองมาก (2544 : 2) ให้นิยาม การประกันคุณภาพว่า ตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัด ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายนอก ตรวจสอบโดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ศิริ ถีอาสนา (254 : 13) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการจัดการศึกษา และการประเมินผลการจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะทำได้

สังคมเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง จนสร้างความมั่นใจให้กับสังคม ว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

3. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจ (Assure) ได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ

หลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพศึกษามี 3 ประการ คือ

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยให้สถานศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหาร วิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเอง รับผิดชอบ และจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมให้มากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ปุชนิยบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ/คณะทำงานของสถานศึกษา ร่วมกันคิดตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมกันภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม

3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (Goals) และจุดเน้นที่ต้องการพัฒนา (Focus Areas) มีการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือุกยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาตลอดจนแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ทั้งนี้เพื่อ

เป็นสัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์ 3 ประการ

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ หัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานอย่างมีระบบ และทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำข้อมูลสารสนเทศในส่วนที่รับผิดชอบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศนั้นให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดนั้น ต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic plan) ที่ทุกกิจกรรม / โครงการ/งานมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน มีการพัฒนาด้านปัจจัยให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาให้เพียงพอ ดูแลรักษาให้ใช้ได้อยู่เสมอและปลอดภัยในการใช้ ประการสำคัญต้องมีระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งติดตามกำกับกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับ ติดตามความก้าวหน้า และยืนยันการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการติดตามตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ทั้งในส่วนการพัฒนาคุณภาพและการประเมินคุณภาพ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นระบบการสร้างความมั่นใจของชุมชนและผู้ปกครองว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยความร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 96) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษานั้นสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2546 : 19) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต หรือทุกระดับชั้นเรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548 : 19) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 3) มีความเห็นว่าเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน หลักการ กระบวนการ และระบบประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจ (Assure) ได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผล ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ

2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

จากมาตรา 47 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้น ได้นำไปสู่การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2546 และมีการปรับปรุงใหม่โดยรวมระบบการประกันคุณภาพภายในขององค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาในแต่ละระดับ (การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา) และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ระบุว่าให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ ดังนี้

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเอง และบริหารการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประเมินคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติมี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ สถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา อย่างไรก็ตามเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเองอาจต้องการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเฉพาะเจาะจงตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่นก็ได้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาโดยกำหนดให้เหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

2.2 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ควรมีคณะทำงานทำหน้าที่วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนบุคลากรจากหลายฝ่ายมาร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูล ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยมาก ควรร่วมกันวางแผนจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ให้ครอบคลุมและข้อมูลสมบูรณ์ ค้นได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ

2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการนำสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดีควรคำนึงถึงวิธิดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ

2.3.1 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

2.3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพความจำเป็นของการพัฒนามาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

2.3.3 กำหนดวิธีดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน/การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

2.3.4 เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการได้ และระบุไว้ในแผนให้ชัดเจน

2.3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียน รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรภายในชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

2.3.7 กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.8 มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและการนำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

ในแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการ การดำเนินการตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการ ที่จะทำให้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

2.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ก็คือการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาดังได้กล่าวแล้วในข้อ 2.1 (หน้า 5) สถานศึกษาควรตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อวางแผนติดตามและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงาน / โครงการตลอดปีการศึกษา โดยใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบการติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาอีกด้วย สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้ก้าวทันสภาวการณ์ปัจจุบันด้วย คือ

2.5.1 วิสัยทัศน์ และภารกิจ ของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่าวิสัยทัศน์และภารกิจ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2.5.2 แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนหรือไม่ มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำผลมาใช้ในการวางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

2.5.3 การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศ สภาพแวดล้อม สนับสนุนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา ฝึกการสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ตลอดจนพัฒนานิสัยรักการเรียนรู้หรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ปฐมวัย หรือไม่

2.5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

2.5.5 การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้นนอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน จึงควรวิเคราะห์ดูว่า ผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนหรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน/คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเชิงบริหารหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและร่วมกิจกรรมต่างๆ กับชุมชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่ มีการพบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่ อย่างไร

2.5.6 การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยาการภายนอก(สถาบันอุดมศึกษา องค์กรธุรกิจภาครัฐและเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้รู้อย่างไรบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ครู แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณและสิ่งสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นใดหรือไม่

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้องและเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษา ในรอบปีถัดไป นอกจากนี้ ผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

2.6 การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น สถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศสำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดได้ด้วย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อม อาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำ หน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาก็ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินไประบุไว้ใน รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อไป การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต้อง ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ปฐมวัย ที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากนี้ สถานศึกษาอาจทำ การประเมินคุณภาพผู้เรียน โดยรวม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานข้อ 5) เพื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เป็นการ ตรวจสอบและยืนยันคุณภาพผู้เรียนทางด้านวิชาการ โดยขอใช้แบบทดสอบจากองค์กรที่มี แบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้อง ปฏิบัติ เพราะการทำงานใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการรายงานผลและนำผลไปใช้จึงจะเป็นการทำงานที่มี ประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในอดีตมีการทะเลาะกันมาก จนทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องระบบ ฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา จึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกในการจัดทำรายงานการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่ารายงานประจำปีนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้แนวทางไว้เป็นตัวอย่างในเอกสารชื่อ “แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา” โดยเสนอแบ่งรายงานเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุจุดเด่น – จุดด้อย และความต้องการการช่วยเหลือ นอกจากนี้ควรระบุหลักฐานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการประเมินตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ด้วยเมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษา ส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี และส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะนำรายงานของสถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่ และเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้นำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นนโยบาย กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป ประโยชน์สำคัญของการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ไม่ได้อยู่ที่จัดทำเพื่อรายงานใคร แต่อยู่ที่การนำผลไปใช้วางแผนปรับปรุงงานต่อ ๆ ไป ดังนั้นสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำรายงาน และนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

2.8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตาม โครงการ/กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ทำได้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่จะทำต่อไปหรือไม่นั้น ควรพิจารณา ดังนี้

2.8.1 ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินต่อไปก็ดำรงโครงการนั้นไว้

2.8.2 ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะมีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดียิ่งขึ้น

2.8.3 ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา ก็พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

2.8.4 หากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่จะก่อปัญหาต้องหาทางป้องกันไว้ก่อน ก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น สถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.8.5 สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2.8.6 เน้นย้ำหรือกำหนดเป็นนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง

2.8.7 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การจะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือรู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดเวลา

ผลผลิตแห่งองค์กรเรียนรู้ เห็นได้จาก 1. ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้น 2. เกิดการพัฒนาคน 3. มีการพัฒนาความรู้ และ 4. องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้น

การประเมินคุณภาพภายนอก

1. วิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 3

(พ.ศ. 2554 - 2558)

ตามหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนซึ่ง สมศ. ได้ดำเนินการ ประกันคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2544 - 2548) และการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) เสร็จสิ้นไปแล้ว การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามจะอยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2558 ซึ่งในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม จะยังคงหลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 หมวด 3 ที่ได้ระบุว่าให้การประกันคุณภาพภายนอกคำนึงถึง จุดมุ่งหมายและหลักการดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม และโปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

1.3 สร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

1.4 ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

1.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

1.6 คำนึงถึงความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปริชาญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา

นอกจากนี้ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้ สมศ. ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์เรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.7 มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

1.8 มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา

1.9 มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.10 มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดตัวบ่งชี้จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 มาตรฐานที่กฎกระทรวงกำหนด โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ ได้แก่ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน (จำนวน 8 ตัวบ่งชี้) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ (จำนวน 2 ตัวบ่งชี้) และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม (จำนวน 2 ตัวบ่งชี้)

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

2.1.1 เพื่อให้ทราบระดับคุณภาพของสถานศึกษาในการดำเนินพันธกิจด้านต่าง ๆ

2.1.2 เพื่อกระตุ้นเตือนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

2.1.3 เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.1.4 เพื่อรายงานระดับคุณภาพและพัฒนาการในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และกรอบแนวทาง วิธีการที่ สมศ. กำหนด และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

2.2.2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยสะท้อนความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ รวมทั้งมาตรการส่งเสริมและการขึ้นนำสังคมของสถานศึกษา

2.2.3 เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการ

2.2.4 เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

2.2.5 เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีทิศทางที่สอดคล้องกันในการประเมินคุณภาพภายนอกกับการประเมินคุณภาพภายใน

2.2.6 เพื่อสร้างความร่วมมือและเป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการดำเนินงานสู่การพัฒนาคุณภาพร่วมกัน

2.2.7 เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 การบริหารจัดการรวมถึงการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำให้การผลิตกำลังคนทุกระดับ การสร้างผลงานวิจัย และการให้บริการวิชาการ เกิดประโยชน์สูงสุด และตรงกับความต้องการของสังคมและประเทศ

3.2 สถานศึกษา หน่วยงานบริหารการศึกษา และรัฐบาล มีข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นระบบในการกำหนดนโยบาย วางแผน และบริหารจัดการการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

3.3 สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเข้าสู่ระดับมาตรฐานสากลและมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามจุดเน้น และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

4. แนวคิดและทิศทางการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา

4.2 ประเมินจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ตามมาตรา 51 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยให้น้ำหนักร้อยละ 80 และใช้ข้อมูลเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี

4.3 ประเมิน โดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงพัฒนาการ โดยพิชญพิจารณ์ (Peer Review)

4.4 ประเมิน โดยการยื่นยันรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อกระตุ้นให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

4.5 ประเมินในเชิงกระบวนการ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 20 และให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู เครื่องมืออุปกรณ์ คุณภาพและความพร้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันคุณภาพภายใน

4.6 ลดจำนวนตัวบ่งชี้และจำนวนมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยถ่ายโอนตัวบ่งชี้และมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

5. การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก สมศ. จะต้องมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามหลักเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ดังนี้

5.1 การรับรองมาตรฐานระดับตัวบ่งชี้

5.1.1 มีคะแนนเฉลี่ยรวมตัวบ่งชี้พื้นฐานตั้งแต่ 4.00 คะแนนขึ้นไป

5.1.2 มีตัวบ่งชี้ย่อยอย่างน้อย 20 ตัวบ่งชี้ ที่ต้องมีคะแนนแต่ละตัวบ่งชี้ ตั้งแต่ 3.75 คะแนนขึ้นไป

5.1.3 ไม่มีตัวบ่งชี้ย่อยตัวใดมีคะแนนต่ำกว่า 2.50 คะแนน

5.2 การรับรองมาตรฐานในภาพรวม

5.2.1 สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับสถานศึกษาตั้งแต่ 4.00 คะแนนขึ้นไป

5.2.2 สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดีขึ้นไป (มีคะแนนตั้งแต่ 3.75 คะแนนขึ้นไป) ไม่ต่ำกว่า 3 มาตรฐาน ใน 4 มาตรฐาน

5.2.3 สถานศึกษาไม่มีมาตรฐานใดอยู่ในระดับปรับปรุง (มีคะแนนน้อยกว่า 2.51 คะแนน)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 16)

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท นั่นคือ ครอบคลุมการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นมาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้างเพื่อให้องค์กรหลักที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

มาตรฐานการศึกษาของชาติ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

ตัวบ่งชี้

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.4 ทักษะทางสังคม

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้
ตัวบ่งชี้

3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

3.3 การสร้างและจัดการความรู้ทุกระดับทุกมิติของสังคม

ในแต่ละตัวบ่งชี้ ยังมีตัวบ่งชี้เพิ่มเติมอีก ครูและบุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาเพิ่มเติม

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 อุดมการณ์การศึกษาขั้นพื้นฐาน

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

2.2 หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

2.2.1 หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นป็นประชาธิปไตย

2.2.2 หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น

ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก

2.2.3 หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพโดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

2.2.4 หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.2.5 หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานอุดมศึกษา

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (3 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (3 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง (7 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (7 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา (4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (7 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (7 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ (5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น (2 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (2 ตัวบ่งชี้)

3. มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

สำหรับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) องค์กรมหาชน ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไปแล้ว

มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี

วิจารณ์ญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้

และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครู

เพียงพอ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษารอบสอง

1. ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา

นักวิชาการ นักการศึกษา ตลอดจนผู้รู้ได้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาไว้ ดังนี้

สุรพล นิติไกรพจน์ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 13) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษา 2542 – 2545 เป็นการนำเอาแนวคิดในเรื่องการจัดระบบ วางระเบียบ และวางกฎเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ อันอยู่ในขอบเขตของสาขาวิชากฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายมหาชนมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนวงการการศึกษาไทยเป็นครั้งแรก ดังนั้นจึงมีปฏิกิริยาและความซุนมุล่วนววยอยู่ไม่น้อย

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 13) กล่าวว่า หัวใจของความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา คือ การนำนโยบายและแนวคิดสู่การกระทำให้ได้ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำนั้นมีผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องหลายระดับ หลายประเภท จึงนำที่จะร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม ภายใต้เงื่อนไขการสนับสนุนของรัฐและประชาสังคม

สรุป ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปรับเปลี่ยนสถานภาพการศึกษาทั้งระบบการบริหารและการจัดการ หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าหมาย คือ พัฒนาคุณภาพ การเรียนและนักเรียนให้ได้มาตรฐาน ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

2. ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษารอบสอง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้เหตุผลของการปฏิรูปการศึกษารอบ 2 ว่าเนื่องจากการปฏิรูปรอบแรกยังมีปัญหาค้างคาในหลัก 3 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วมของการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปรอบ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากปัญหาเก่าและปัญหาจากการปฏิรูปครั้งแรก ทั้งนี้ เรื่องคุณภาพการศึกษา ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด ตามด้วยเรื่อง โอกาสการศึกษา การปฏิรูปครั้งนี้จึงมีนโยบาย โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ เพื่อต้องการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่มิฐานะยากจน และด้อยโอกาสทั่วประเทศให้มีโอกาสเรียนเหมือนเด็กในเมืองหรือในกรุงเทพฯ อีกเหตุผลหนึ่งว่าการปฏิรูปการศึกษาถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญอีกครั้ง ก็เนื่องจาก ตัวชี้วัดจากการประเมินผลการศึกษา พบว่านักเรียนสอบตกและต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานยอดเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 50 ใน 5 วิชาหลัก ทั้งวิทยาศาสตร์

คณิตศาสตร์ อังกฤษ สังคมศาสตร์ ภาษาไทย สะท้อนมาตรฐานครูที่ค่อนข้างน่าเป็นห่วงและเป็น
วิกฤตการศึกษาที่ต้องเร่งแก้ไข โดยต้องรื้อทั้งระบบ และให้ความสำคัญกับกรอบใหญ่ที่ต้องทำ คือ
การปฏิรูปการศึกษาอย่างยั่งยืน

3. นโยบายและจุดเน้นการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง

3.1 นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันที่ 29 ธันวาคม 2551
ในด้านการศึกษา ดังนี้

3.1.1 ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการปรับปรุงการบริหาร
จัดการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อปรับปรุงการบริหาร
จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาครู พัฒนาระบบการ
คัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชา
ประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาท
การศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต
เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วน
มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น
คุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง

3.1.2 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้น
ในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

3.1.3 พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครุดี ครูเก่ง มีคุณธรรม
มีคุณภาพ และมีวิทยฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครู
ให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตครู ด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตครูควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากร
ให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

3.1.4 จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึง
มัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและ
ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือ
ทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม
รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

3.1.5 ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรม ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

3.1.6 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้ยั่งยืนเพื่อการศึกษา ให้มีการระดมและใกล้เคียงกัน รวมทั้งขยายกองทุนให้ยั่งยืนเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

3.1.7 ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

3.1.8 เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีบูรณาการในทุกระดับการศึกษาและในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐาน บูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน โดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันทางศาสนา

3.2 เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษารอบสอง

กรอบของปฏิรูปการศึกษารอบสอง มีเป้าหมายที่จะทำให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในทุกระดับการศึกษาและทุกมิติตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยและส่วนอื่น ๆ ที่เหลืออย่างครบวงจร โดยได้มุ่งเน้นใน 3 ประเด็นหลักที่จะทำให้เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษารอบสองประสบความสำเร็จ คือ

3.2.1 คุณภาพ ซึ่งได้แก่การพัฒนาคุณภาพครู ส่วนคุณภาพของแหล่งเรียนรู้และการสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ หมายถึงคุณภาพของสถานศึกษาในระบบและคุณภาพของแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ คุณภาพในเรื่องการบริหารจัดการ ให้มีธรรมาภิบาลและเกิดการกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่และสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

3.2.2 การสร้างโอกาส ที่จะทำให้ครูไทยทุกประเภท ทั้งผู้พิการ ค่อยโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3.3.3 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 สาระสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

กรมเห็นชอบข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) และเห็นชอบหลักการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 12-19) ดังนี้

3.3.1 วิสัยทัศน์ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3.3.2 เป้าหมาย ภายในปี พ.ศ. 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดีและมีใจรักมาเป็นครูคุณาจารย์ได้ อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย

3.3.3 กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดย

1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี และมีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู

3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ / ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาระดับ / ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาระดับ / ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

3.4 ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์) ให้ดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองได้จัดการประชุมเสวนา เรื่อง “ปฏิรูปประเทศไทย เริ่มด้วยร่วมใจปฏิรูปการศึกษา” ขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นของการปฏิรูปการศึกษาในระยะที่ผ่านมา และร่วมระดมพลังความคิดกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ โดยความร่วมมือร่วมใจของภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบทุกภาคส่วน รวมทั้งร่วมผลักดัน ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวสู่การปฏิบัติ และประชาสัมพันธ์ เผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้นำข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุมเสวนาทั้ง 4 เวที รวมทั้งจากแบบสำรวจความคิดเห็น และจากจดหมายจากผู้สนใจ มาประมวลสรุปรวมเป็นข้อคิดเห็นที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 9 ประเด็น ดังนี้

3.4.1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

- 1) ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลความรู้จากงานวิจัยใหม่ ๆ ให้ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การเรียนรู้ของสมอง การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น
- 2) ควรมิกวาระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็ก เช่น โรงพยาบาล ทุกแห่งต้องมีการนำวิถีโอความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กให้แม่ดูแลหลังคลอดก่อนกลับบ้าน เป็นต้น
- 3) ปรับตารางสอนให้ผู้เรียนแต่ละช่วงวัยได้เรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองและวุฒิภาวะของเด็ก เช่น ช่วงที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ คือ ช่วง 10 นาฬิกา 15 นาฬิกา และสมองจะเรียนรู้ได้ดี ใน 20 นาทีแรกและหลังของแต่ละคาบ เป็นต้น
- 4) อัตราส่วนครูต่อนักเรียนและนักเรียนต่อห้องเรียนควรเหมาะสม (1 : 25 – 35 แต่ปัจจุบัน 1 : 7 – 50) ดังนั้นควรเร่งเกลี้ยครูให้ได้จริงจัง
- 5) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันทั้งของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาส
- 6) หลักสูตร ควรปรับให้เหมาะสม เช่น ป.1 ควรเน้นภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้ คณิตศาสตร์พื้นฐานที่เด็กควรรู้ และศิลปะ สุขศึกษา เมื่อโตขึ้นจึงค่อยเพิ่มกลุ่มสาระอื่น ๆ ให้ครบ 8 กลุ่มสาระ โดยที่ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้มากทุกระดับช่วงชั้นและฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจิตอาสา มีความกตัญญู เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติและวิถีชีวิต เพื่อนำมาใช้ในชีวิตจริงได้

7) ระบบการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับสภาพจริงและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อความเป็นมาตรฐาน แต่ยืดหยุ่นให้สามารถเทียบโอนได้ระหว่างการศึกษทั้ง 3 ระบบ

3.4.2 การผลิตและพัฒนาครู ณาจารย์

1) มีมาตรการจูงใจ คนเก่ง คนดีมาเรียนครู มีความศรัทธาในวิชาชีพครู โดยประกันการมีงานทำให้กับคนเก่งว่าต้องได้รับการบรรจุแน่นอน และมีทุนให้ผู้เรียนกลับภูมิลำเนา (ครูทายาท)

2) ปรับหลักสูตรการผลิตครู ให้ได้ครูดี เป็นแบบอย่างคุณธรรมที่พึงประสงค์ เน้นความเข้มของเนื้อหาสาระวิชาเอกกับจิตวิทยาการเรียนรู้ การรู้จักตัวเอง และความเข้าใจผู้อื่น มีความใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ฯลฯ

3) ส่งเสริมให้เครือข่ายครูดีเข้มแข็ง (ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูภูมิปัญญา ครูดีเด่น ฯลฯ) แม้เกษียณแล้ว เป็นกลุ่มวิชาการที่ปรึกษาให้ผู้สำเร็จครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งก่อนสำเร็จหลักสูตรและเมื่อทำงานแล้ว เพื่อการพัฒนาวิชาการแบบกัลยาณมิตรอย่างต่อเนื่อง

4) ควรมีระบบความช่วยเหลือทางวิชาการ โดยความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ และมีระบบติดตามผลเพื่อนำมาพิจารณาเป็นระบบจูงใจให้ทั้งครูและผู้บริหาร โรงเรียนและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย

5) การพัฒนาครู ควรทำในช่วงปีภาคเรียน และควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นที่เล็งและดูผลการอบรมจากผู้เรียนที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และผู้ที่มิชอบมากที่สุด ได้แก่ผู้บริหาร ต้องมีระบบติดตาม นิเทศครูในโรงเรียน ได้อย่างเต็มศักยภาพโดยจัดทำคนทำหน้าที่ธุรการและพัสดุแทนงานเพิ่มที่ครูรับภาระอยู่

6) ปรับระบบการเลื่อนวิทยฐานะครูให้เชื่อมโยงกับสมรรถนะของผู้เรียน โดยเฉพาะผู้บริหารและเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีภารกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในเขตบริการ และนำผลการพัฒนามาประกอบการเลื่อนวิทยฐานะ

7) ควรมีสถาบันพัฒนาครูทุกกลุ่มสาระเช่นเดียวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยมีการติดตามช่วยเหลือเป็นที่เล็งอย่างต่อเนื่อง

3.4.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

1) ควรกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษาให้เต็มรูปแบบ โดยมีระบบติดตามและประเมินที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2) ติดตาม แก้ไขบทบาท อำนาจ ออกคส. ให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

- 3) ส่งเสริมให้ส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง
- 4) สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

3.4.4 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

- 1) กศน. ควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบขับเคลื่อนการเพิ่มโอกาสการศึกษาให้แก่ประชาชน ทั่วประเทศ โดยใช้เครือข่ายที่มีอยู่ในระดับพื้นที่
- 2) ควรมีมาตรการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่/คนทำงาน/ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรปรับคุณภาพของสถานศึกษาให้มีมาตรฐานขั้นต่ำใกล้เคียงกัน เพื่อเพิ่มโอกาสเด็กยากจนในชนบท โดยเฉพาะ โรงเรียนของสถาบันพระพุทธศาสนาซึ่งตั้งอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่
- 4) สร้างทัศนคติและเสริมองค์ความรู้ที่จำเป็นให้บุคลากรที่ดำเนินการเพื่อการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กลุ่มที่มีความต้องการเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมาย
- 5) ส่งเสริมให้มีสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย

3.4.5 การผลิตและพัฒนากำลังคน

- 1) ควรวางแผนผลิตกำลังคนให้ตอบสนองทุกภาคส่วน ไม่ใช่เฉพาะภาคอุตสาหกรรม และควรมีการวางแผนการผลิตร่วมกับผู้ใช้
- 2) เน้นการสร้างคุณภาพผู้สำเร็จด้านอาชีพให้มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียน มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นตามความต้องการของสถานประกอบการ
- 3) ส่งเสริมให้สถานประกอบการร่วมฝึกทักษะให้กับผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีสมรรถนะในสาขาวิชาชีพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

3.4.6 การเงินเพื่อการศึกษา

- 1) ควรระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนของสังคมมาใช้เพื่อการศึกษา เช่น การนำเงินภาษีท้องถิ่นของ อบจ. รายได้ของ อบต. หรือเงินบริจาควัดมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่น เป็นต้น
- 2) การจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้กับโรงเรียน ควรจัดสรรให้แตกต่างกันตามความพร้อมและคุณภาพของ โรงเรียน
- 3) ควรปรับโครงสร้างเงินเดือนครู เพื่อจูงใจให้คนเก่ง คนดีมาเป็นครู

3.4.7 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- 1) จัดสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือ อุปกรณ์ให้เข้าถึงนักเรียน นักศึกษาและ

ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2) จัดให้มีนวัตกรรมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น การจัดทำเรดิโอเทร็นเดอร์เน็ตเคลื่อนที่ในสวนสาธารณะในวันหยุด จัดรตวิทยาสาสตร์ คาราศาสตร์เคลื่อนที่ รวมทั้งกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ต่างๆ กระจายไปให้ทั่วถึงทุกภูมิภาค โดยอาจร่วมมือกับ อปท.

3) นำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน รวมถึงบทเรียนสำเร็จรูปที่นักเรียนสามารถทบทวนการเรียนได้ด้วยตนเองตลอดเวลา

4) จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนให้แก่ครู เพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถสร้างสื่อ CIA ได้อย่างต่อเนื่อง โดยสร้างแรงจูงใจให้ครูผลิตสื่อ เช่น การจดสิทธิบัตร เป็นต้น

3.4.8 กฎหมายเพื่อการศึกษา

1) ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เรื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในภาพรวมโดยตรง โดยเฉพาะเรื่องการประเมินวิทยฐานะควรดูผลที่คุณภาพผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าดูเอกสาร

2) ควรมีกฎหมายเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ

3) ควรปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับนม การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

3.4.9 การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1) ควรให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการปฏิรูปการศึกษารอบนี้

2) ปรับปรุง กฎ ระเบียบ ให้เอื้อต่อการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

3) ควรนำรูปแบบ วิธีคิด วิธีการแก้ปัญหาที่เป็นประสบการณ์ตรงและเกิดขึ้นจริงของ

คนในชุมชน/ครูภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้านที่เรียนรู้จากของจริงมาแลกเปลี่ยน สรุป สังเคราะห์เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีคณะทำงานตามคำสั่งที่ 388/2552 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 เพื่อวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการปฏิรูปกรอบสอง โดยมีความสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่เสนอไว้ คือ

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนและโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานทุกระดับ ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานการศึกษารวมทั้งการพัฒนา

ทางวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายและสะดวก ซึ่งจะช่วยเหลือเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างคุณภาพการศึกษาได้

2. ด้านโอกาสทางการศึกษา ดำเนินการส่งเสริมให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานฟรี 15 ปี ตามนโยบายของรัฐบาล โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เหมาะสมกับลักษณะและบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งการเปิดโอกาสเพื่อให้สามารถรองรับการบริหารจัดการ ตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ก.ค.ศ. สค.บศ. สถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาคเอกชน และต่างประเทศส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายบุคคล (ID Plan) และให้มีการจัดทำแผนพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของหน่วยงานและบุคคล เพื่อให้การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

4. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการทั้งระบบตั้งแต่ระดับสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงส่วนที่ไม่เข้มแข็งแก้ไขและจัดระบบให้มีความเข้มแข็งเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในทุกระดับทั้งการจัดหน่วยงานให้มีความเหมาะสมกับภารกิจองค์กร การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการกำหนดขอบเขตบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรบุคคล เป็นต้น เพื่อให้การบริหารจัดการและการจัดโครงสร้างองค์กรเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่ควรเร่งดำเนินการ

เพื่อให้ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 9 ประเด็น เกิดผลในการขับเคลื่อนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในเวทีประชุมเสวนาทั้ง 4 ครั้ง สำนักงานฯ ได้ทำการสำรวจความเห็นผู้เข้าร่วมการประชุมต่อประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่ควรเร่งดำเนินการใน 9 ประเด็นดังกล่าว พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมได้จัดลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์
3. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

3.5 นโยบายปฏิรูปการศึกษารอบสอง

ร.ม.ว.ศ. แดลงนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเผยแนวทางการปฏิรูปการศึกษารอบ 2 ภายหลังจากประชุมผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2553 รมว.ศธ.กล่าวว่า ศธ.จะขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ตามนโยบายที่ได้คิดใหม่ เพื่อให้สานต่อ และสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม การประชุมครั้งนี้ได้ข้อสรุปก่อนที่ จะนำไปกลั่นกรอง และดำเนินการในเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อนำ ไปสู่เป้าหมายที่จะให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อไป ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ขอให้ส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด ได้ร่วมกันในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ให้มีการประชาสัมพันธ์ขยายผล ตลอดถึงขอความร่วมมือในการที่จะให้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 นั้น เน้นการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต โดยเน้นที่คุณภาพผู้เรียน เน้นที่โอกาสที่ผู้เรียนควรจะได้รับอย่างเสมอภาค เน้นในเรื่องของการแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการที่จะดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่จะต้องดำเนินการในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมีกิจกรรมหลักสำคัญที่จะต้องเริ่มต้นในนโยบายข้อนี้ คือ จะจัดทำสมัชชาปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม 2553

2. โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ อย่างต่อเนื่องโดยมีการปรับปรุงกระบวนการที่จะดำเนินการในการที่จะให้นักเรียนและผู้ปกครอง ได้รับผลประโยชน์จากโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับหนังสือเรียน เครื่องแบบนักเรียน อุปกรณ์การเรียน นักเรียนจะต้องมีความพร้อมก่อนที่จะเปิดภาคเรียน ซึ่งให้หน่วยราชการที่ควบคุมกำกับ โรงเรียนทุกส่วน รวมทั้งในส่วนที่ไม่อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการด้วย แต่จะขอความร่วมมือให้โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

3. โรงเรียนดีประจำตำบล โครงการนี้จะมียุทธศาสตร์ในการที่จะไปสร้างโรงเรียนดีให้เกิดขึ้นในตำบลห่างไกลในชนบท ภายใต้งานกำกับของชุมชน โดยมีกระบวนการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการเริ่มต้นที่จะทำประชาคมในตำบลที่มีโรงเรียนขนาดเล็กและอยู่ห่างไกล ให้มาร่วมกันจัดการศึกษาในโรงเรียนดีประจำตำบล โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะต้องรับผิดชอบในเรื่องของการรับ-ส่ง นักเรียนในตำบลมาที่โรงเรียน รับผิดชอบดูแลในเรื่องของอาหารกลางวัน เป็นต้น โดยจะดำเนินการจัดสร้างอาคารเรียนที่ทันสมัย มีห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องอินเทอร์เน็ต สระว่ายน้ำ และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ มีปัจจัยในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ โดยมอบหมายให้เขตพื้นที่การศึกษาไปดำเนินการในเรื่องนี้ ถ้าหากว่าเขตพื้นที่การศึกษาใดสามารถคัดเลือกตำบลได้แล้ว ก็จะ

ดำเนินการทำ MOU ร่วมกัน ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงมหาดไทย ระหว่าง นายกรัฐมนตรีกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นการเปิดทศวรรษใหม่ของการปฏิรูป การศึกษาที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ร่วมมือกันกระจายอำนาจในการจัด การศึกษาโดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญคือจะเป็นการลดภาระด้าน งบประมาณให้กับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาด้วย

4. จะแสวงหาความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง ศูนย์บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการดำเนินการจัดการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ โดยมุ่งเน้นให้มีการจัด การศึกษา ทั้งสายสามัญและด้านศาสนาที่จะต้องควบคู่กันไป โดยการส่งเสริมให้การจัดการศึกษา ของสถาบันปอเนาะ ได้มีความเข้มแข็ง ตลอดถึงการส่งเสริมครูผู้สอน ตลอดถึงครูที่เป็นอุstadh ต่าง ๆ ให้ได้รับการพัฒนา โดยจะทุ่มเทโดยใช้การศึกษาเพื่อสร้างความสมานฉันท์ สร้างความเข้าใจ และสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการพัฒนาการศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. กศน. ตำบล จะขอความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย โดยร่วมมือกับองค์การ บริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่จะร่วมกันประสานให้มีการจัดตั้ง กศน. ตำบล ภายในปีการศึกษาที่จะ ถึงนี้ และให้ กศน. ตำบล มีศูนย์ ICT มีอินเทอร์เน็ตสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ราคาถูกให้กับพี่น้อง ประชาชน ตลอดถึงจะเป็นแหล่งที่ฝึกอาชีพ และแหล่งพัฒนาความเข้าใจ ความปรองดอง ความ สมานฉันท์ ให้เกิดขึ้นในชาติด้วย

6. Teacher Channel ที่จะดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และเครือข่ายที่รับผิดชอบครูต้นแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ครู ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้ ตลอดถึงวิธีการสอน กระบวนการสอนที่ดี และสามารถนำไปใช้ได้ในการสอนจริงใน ห้องเรียน ตลอดถึงจะดำเนินการ Tutor Channel ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว โดยยึดหลักว่า คุณภาพนั้น ต้องเกิดจากห้องเรียน แต่จะเติมเต็มทุกโอกาส ทุกสถานที่ โดยการเพิ่มบรรจุลงในเว็บไซต์ เพื่อให้ นักเรียนที่พลาดโอกาสจากการดูโทรทัศน์ สามารถดูได้จากทางอินเทอร์เน็ต ได้ตลอดเวลา

7. พลัดกัน พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินวิทยฐานะ มีข้าราชการครูจำนวนมาก ยังไม่ได้ปรับโครงสร้างเงินเดือน ให้เป็นไปตามการปรับโครงสร้างเงินเดือนของข้าราชการอื่นๆ ซึ่ง ได้ปรับมาแล้ว เนื่องจากเงินเดือนและวิทยฐานะของครูนั้นผูกติดกับพระราชบัญญัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงได้เร่งรัดเรื่องนี้เพื่อให้ครู ได้รับสิทธิประโยชน์ นอกจากนั้นยังได้ มอบหมายให้คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ไปดูแลเรื่องเงินวิทยพัฒน์ และดูแลเรื่องกองทุนพัฒนาครู เพื่อดำเนินการในการพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป โดยเฉพาะ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ขอให้มีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาชีวิตครู ให้ครูใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู โดยใช้กระบวนการจัดตั้งเครือข่ายในรูปแบบ

องค์การมหาชน ที่เป็นเครือข่ายพัฒนาครู เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงต่อไป

8. สนับสนุนองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ได้มอบหมายให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา ได้บูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อจะส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น ที่สำคัญคือมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกันในการที่จะผลิตครูวิทยาศาสตร์ และครูคณิตศาสตร์ เพื่อที่จะให้ครูเหล่านี้ได้เป็นพลังขับเคลื่อนในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลในการที่จะให้นักเรียนของเราได้โอกาสมีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และจะส่งเสริมต่อยอดที่จะให้นักเรียนของเราได้มีโอกาสเข้ามาเรียนในโรงเรียนลักษณะพิเศษคือ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ และมีการส่งเสริมให้จัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยในทุกภูมิภาค ถือเป็นนโยบายใหม่ที่จะต้องขับเคลื่อนภายใต้การระดมพลังสมองที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกัน

รมว.ศธ. ยังได้กล่าวถึงงานที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะแบ่งเป็นแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด, การแต่งตั้งผู้แทนครูใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา, การแก้ไขปัญหาสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงองค์การค่าของครูสภา, โครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ, โครงการ 3 คี 4 ใหม่, การอบรมครูทั้งระบบเพื่อสร้างครูพันธุ์ใหม่ โดยมีศูนย์ผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ, โครงการส่งเสริมการอ่าน โดยรณรงค์ให้มีห้องสมุดในทุกภาคส่วน, กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ซึ่ง ศธ.จะดูแลเพื่อต่อยอด ให้ผู้ที่เรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ แต่ขาดทุนทรัพย์และประสงค์จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในปี 2553 ให้ได้รับเงิน กยศ. เพิ่มมากขึ้น

การบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management)

1. ความหมายของการบริหารเชิงคุณภาพ

การบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management) คือการปรับปรุงคุณภาพขององค์การด้วยการให้ผู้บริหารจัดการในองค์การ ให้ลูกค้า (Stake-holders) ประสบความสำเร็จสูงสุดให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า จะเป็นหลักในการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์.

ทฤษฎีการบริหารเชิงคุณภาพ หมายถึง แนวทางการบริหารองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพ ผลผลิตขององค์กร โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกิจกรรมหลักของการบริหารเชิงคุณภาพ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 97) ประกอบด้วยกิจกรรมหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1.1 การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning)
- 1.2 การควบคุมคุณภาพ (Quality Control)
- 1.3 การปรับปรุงคุณภาพ (Quality Improvement)

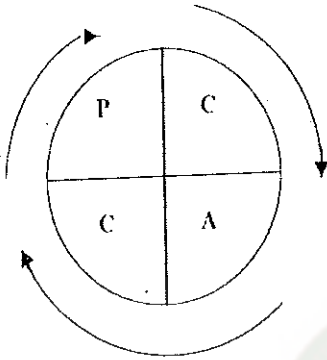
2. กระบวนการบริหารคุณภาพในสถานศึกษา

กระบวนการบริหารคุณภาพในสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการให้บริการในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษาให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 43)

การบริหารเชิงคุณภาพในสถานศึกษา หมายถึง การมุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และมุ่งหวังผลการพัฒนาผู้เรียน (Outcome) ในระยะยาวด้วยการสร้างคุณค่า ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในชุมชนให้ยอมรับพึงพอใจและเห็นคุณค่าของการศึกษา ตลอดจนชุมชน สถาบันและสังคม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นพันธกิจ (Mission) ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management) เป็นกระบวนการพัฒนางาน เป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้การจัดการศึกษาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานสากลของผู้เรียนที่ผู้ปกครอง ชุมชน ให้การยอมรับได้ แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา แนวคิดการบริหารจัดการเชิงคุณภาพในสถานศึกษา จึงได้ถูกกำหนดขึ้นในการบริหารจัดการด้านการศึกษาในปัจจุบันอย่างกว้างขวาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการตามแผน เพื่อให้กิจกรรม งาน โครงการเป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ตรงตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และรัฐธรรมนูญสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้นำเอากระบวนการบริหารเชิงคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle or Quality Control Circle : PDCA) มาปรับปรุงใช้ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 การวางแผน (Plan)
- 2.2 การดำเนินงานตามแผน (Do)
- 2.3 การตรวจสอบ (Check) และ
- 2.4 การปรับปรุง (Action)

Plan	วางแผน
Do	ปฏิบัติ
Check	ตรวจสอบ
Action	ปรับปรุง

แผนภาพที่ 1 วงจรกระบวนการบริหารของเดมมิ่ง (Deming Cycle)

ที่มา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 39)

แนวคิดวัฏจักรของเดมมิ่ง (Deming Cycle) PDCA นี้ Dr. Wallter Huhart (วอลท์เตอร์ ฮิวฮาร์ท) เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1939 และ Dr. W.E.Deming เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายในชื่อวงจรเดมมิ่ง (Deming cycle) หรือวงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle: PDCA) หรือวัฏจักรแห่งการบริการคุณภาพ ศาสตราจารย์ ดร.ฮิโตชิ กูเม กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่แท้ของ PDCA ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั้นมิใช่เพียงแต่การปรับแก้ผลลัพธ์ที่เบี่ยงเบนออกไปจากเกณฑ์มาตรฐานให้กลับมาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงในแต่ละรอบของ PDCA อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการ PDCA ที่มีความได้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ในแต่ละรอบในแต่ละระดับ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2542 : 161)

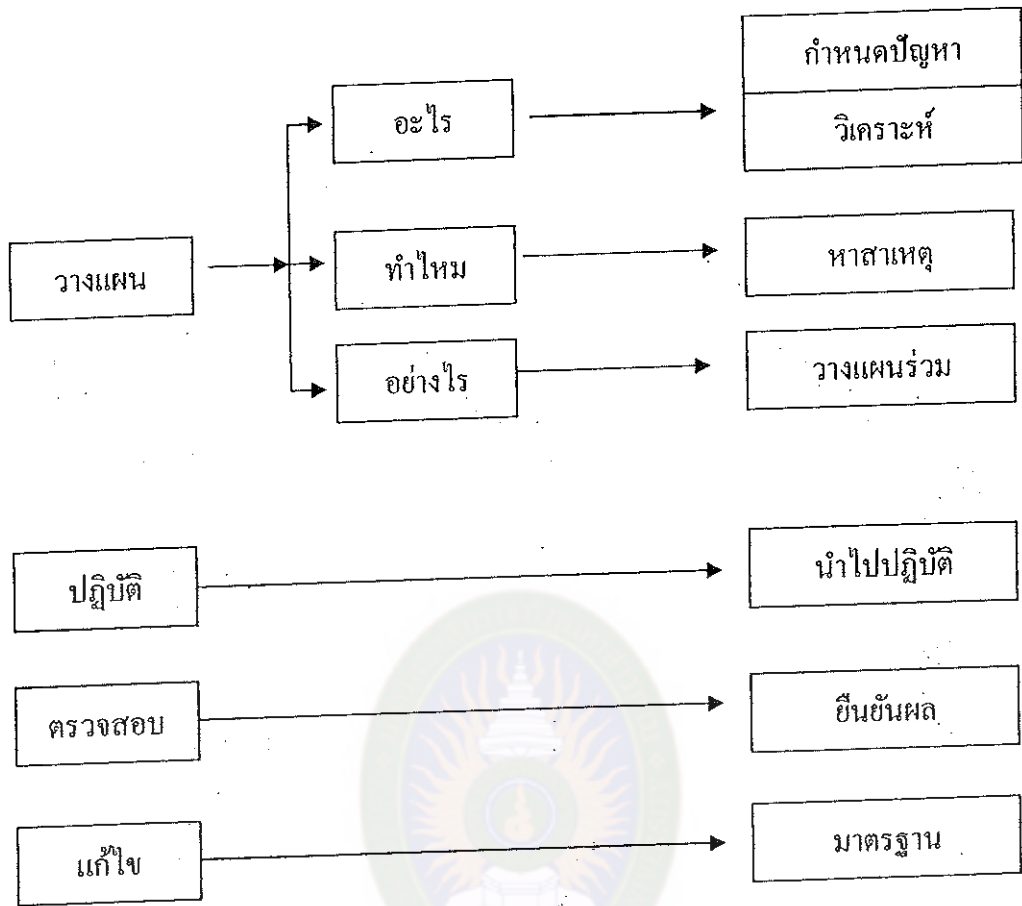
วงจรควบคุมคุณภาพ PDCA มีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P)

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check-C)

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงพัฒนา (Action-A)

แผนภาพที่ 2 กระบวนการ PDCA

ที่มา : กรมวิชาการ (2540 : 42)

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (PLAN)

การวางแผนเป็นกระบวนการ การพัฒนาความคิดนำไปสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานความเป็นจริงความเป็นไปได้ และการตัดสินใจลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาด้วยการกระทำให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาด้วยการกระทำให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ (DO) แผนงานที่ดีลักษณะ 4 ประการ

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาบนพื้นฐานความเป็นจริง เช่น วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคปัญหา

2. กำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน

3. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เช่น กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) นโยบาย (Policy) เป้าหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objective)

4. กำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (DO)

เป็นการลงมือกระทำตามแผนงาน โครงการ ที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. วางกำหนดการ ปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ปฏิบัติตามกำหนดเวลา
2. แยกกิจกรรมที่ต้องกระทำตามกำหนดเวลาซึ่งอาจจะต้องมีกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน
3. จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ
4. จัดกิจกรรมตามแบบแมทริกซ์ (Matix Management) เพื่อดึงเอาผู้เชี่ยวชาญเข้ามา
มีส่วนร่วม ทำให้สามารถมองปัญหาได้กว้างขวางขึ้น แก้ปัญหาได้ดีขึ้น
5. พัฒนาขีดความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การเข้าเหตุผลการทำงาน
ร่วมกัน การร่วมกันใช้ดุลพินิจตัดสินใจหาร่วมกัน การพัฒนาการทำงานเป็นหมู่คณะ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (CHECK)

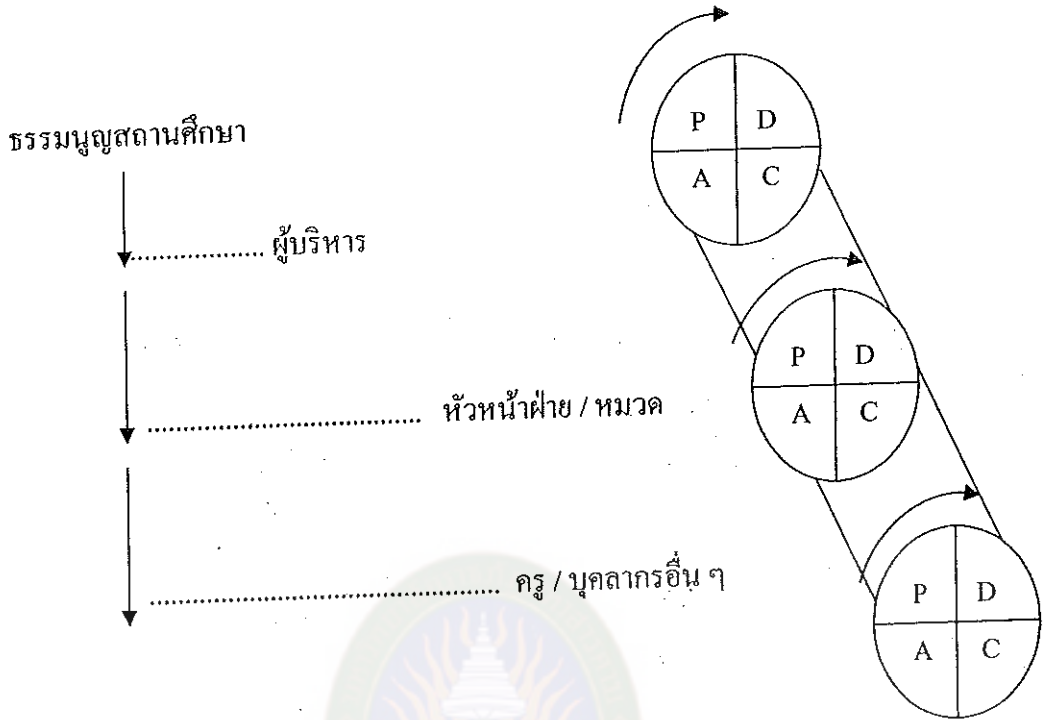
เป็นกระบวนการนิเทศติดตามผลเพื่อให้เข้าใจกระบวนการที่เป็นอยู่ การตรวจสอบจะทำให้
ได้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งวางแผนเอาไว้ ดังกระบวนการ
ต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ได้ชัดเจนขึ้น
2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เทียบกับผลงานที่วางเอาไว้
4. การรายงานผลเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความ
ล้มเหลว รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์หรือรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการก็ได้

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงพัฒนา (ACTION)

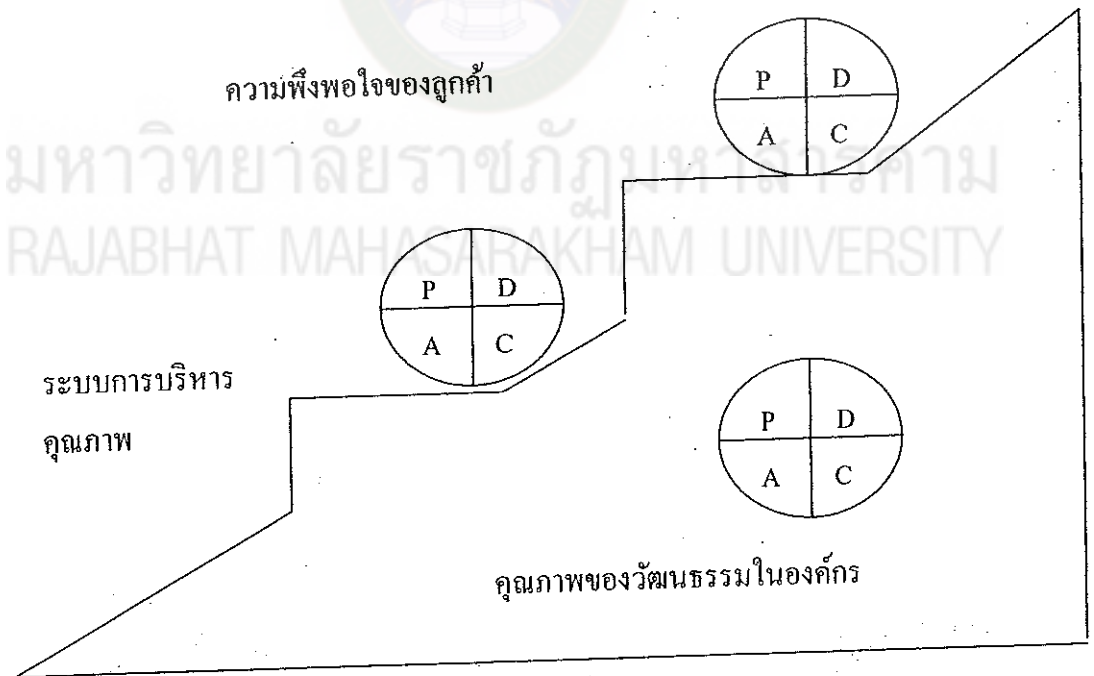
คือการแก้ปัญหาผลของการตรวจสอบ หากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นงานที่ได้ไม่ตรงตาม
เป้าหมาย หรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาไปตามลักษณะของปัญหาที่พบถ้า
ผลงานเบี่ยงเบน ไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุถ้าพบความผิดปกติใด ๆ

1. ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุของปัญหาแล้วทำการป้องกันเพื่อมิให้เกิดความผิดปกติขึ้น
2. การยื่นโยบาย เมื่อมั่นใจว่านโยบายเดิมคืออยู่แล้ว
3. การปรับปรุงพัฒนาระบบหรือกระบวนการ วิธีการในการทำงาน
4. สรุปรายงานผล ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกระดับที่เชื่อมโยง
กับผู้นาระดับต่าง ๆ

แผนภาพที่ 3 การควบคุมคุณภาพของเคมี

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 190)

แผนภาพที่ 4 การบริหารเชิงคุณภาพ

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 191)

3. ขั้นตอนการบริหารเชิงคุณภาพ

ในการบริหารเชิงคุณภาพของสถานศึกษาสามารถนำเอาระบบบริหารเชิงคุณภาพ เช่น ระบบบริหารเชิงคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) การบริหารเชิงคุณภาพ ISO 9000 หรือการบริหารเชิงคุณภาพเชิงกลยุทธ์ (Strategic Quality Management) หรือ กิจกรรม 5 ส มาใช้เป็นกลไกในการบริหารงานการจัดการทรัพยากร ขั้นตอนกระบวนการบริหารและพัฒนาเพื่อปรับปรุงในยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษาที่ต้องการได้ สถานศึกษาจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่การวิเคราะห์มาตรฐานคุณภาพของหน่วยงาน โรงเรียนเพื่อเทียบเคียงและกำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักวงจรควบคุมคุณภาพของเดมมิ่ง (Quality Control Circle : PDCA) กระบวนการบริหารเชิงคุณภาพดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 45)

1. การกำหนดนโยบายเชิงคุณภาพ โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบายเชิงคุณภาพของโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายเชิงคุณภาพของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
2. จัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของ โรงเรียนเป็นการพรรณนางานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนชัดเจนสอดคล้องการบริหารงานของโรงเรียน เป็นการพรรณนางานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
3. การจัดทำแผนอัตรากำลังของโรงเรียนให้เหมาะสมในการดำเนินงานตามขั้นตอนการบริหารเชิงคุณภาพตามภาระหน้าที่ในการกระจายงาน กระจายคนให้เพียงพอ
4. การหาทรัพยากรการบริหาร (4 Ms) ให้มีความเพียงพอ เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการ รวมถึงการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาบุคลากร สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ
5. การสำรวจตรวจสอบปัจจัยพื้นฐาน หมายถึง การตรวจสอบติดตามการดำเนินงาน การกำกับ การปรับปรุง เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพในการบริหารเชิงคุณภาพ

สรุปได้ว่า การควบคุมคุณภาพตามแนวทางการบริหารยุคใหม่ สามารถนำวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง มาประยุกต์ใช้การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องทำอย่างต่อเนื่อง และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย นับตั้งแต่ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชน เพื่อให้การควบคุมและพัฒนาคุณภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดเป็นกระบวนการบริหารงานเชิงคุณภาพทั้งโรงเรียน อันจะส่งผลให้โรงเรียน อันจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถพัฒนางานด้านต่าง ๆ ไปสู่ตามมาตรฐานตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาและ

ควบคุมคุณภาพ (Development and Quality Control) กระบวนการจัดการ เป็นสิ่งหนึ่งที่ยากที่สุดสำหรับผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะผู้บริหารไม่มีลักษณะมุ่งกระบวนการ (Processes – Oriented) ทุกคนจะมุ่งไปที่งาน กิจกรรม คน และโครงสร้างแต่ไม่มุ่งที่กระบวนการ ซึ่งเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ทวี มั่นตรง. 2545 : 34) ให้รายละเอียดว่าการควบคุมคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำมาศึกษาเข้าสู่คุณภาพโดยได้กำหนดมาตรฐานด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แล้วดำเนินการเข้าสู่มาตรฐานต้องมีการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหาร สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่ง ได้แก่ การสร้างทีมงาน

การบริหารจัดการคุณภาพเรื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือเรื่องของการสร้างทีมงาน ซึ่งนับได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจมากที่สุดเรื่องหนึ่งของผู้บริหารยุค โลกาภิวัตน์ และกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ผู้บริหารตระหนักว่าความสำเร็จในการทำงานนี้มีได้เกิดจากสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แต่เกิดจากพลังและคุณภาพความร่วมมือ รวมถึงการประสานงานของทุกคนทุกฝ่าย

Pekar (1995 : 75) ได้อธิบายความหมายของทีมว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพากัน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือปฏิบัติงานให้เสร็จสมบูรณ์ คนกลุ่มนี้มีเป้าหมายร่วมกันและยอมรับว่า วิธีเดียวที่จะทำให้สำเร็จ คือ การทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้ Deming ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารที่กำหนดเป็นความรับผิดชอบการบริหาร (Management Commitment) เน้นนโยบายคุณภาพ (Quality Policy) 14 ประการที่เรียกว่า Deming's 14 point (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ม.ป.ป. : 398 – 340) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายที่แน่นอนเพื่อนำสู่การปรับปรุงผลผลิตและบริการ โดยใช้การศึกษาค้นคว้าและนำนวัตกรรมมาปรับปรุงการออกแบบการผลิตและบริการสม่ำเสมอ
2. การยอมรับแนวคิดปรัชญาใหม่ ๆ รวมทั้งการนำแนวคิดของทุกคนมาใช้ตัดสินใจร่วมกัน นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงจะต้องสร้างวัฒนธรรมด้านคุณภาพขึ้นในองค์กรจนกลายเป็นวิถีชีวิต
3. การยึดมั่นในหลักการขององค์กรเพื่อยึดหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการในด้านต่าง ๆ สนใจและยอมรับแนวคิดของผู้รับบริการ รวมทั้งการตอบสนองความต้องการเพื่อให้ผู้บริการพอใจ
5. ปรับปรุงระบบการผลิตหรือกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตและการบริการ

6. จัดการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพให้บุคลากรในหน่วยงานทุกคน

7. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเพื่อสร้างภาวะผู้นำให้บุคลากรทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. ขจัดความกังวลต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการตามแนวคิดการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร เช่น เมื่อบุคลากรกลัวการเสี่ยง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นจะมีผลทำให้การปรับปรุงคุณภาพตามแนวคิดนี้ลดลง ผู้บริหารจะต้องบริหารงานให้เกิดความยุติธรรมกับทุกคน สร้างความมั่นใจให้ทุกคนกล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น

9. ร่วมกันทำงานเป็นทีม สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

10. เน้นการกระตุ้นให้ทุกคนมีแรงจูงใจที่จะทำงาน โดยบอกวิธีการกระทำให้ถึงเป้าหมายว่าควรทำอย่างไร (How to) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงานและอาจกระตุ้นเสริมด้วยการใช้คำขวัญ

11. เน้นการทำงาน โดยคำนึงถึงคุณภาพ (How good) มากกว่าจะมุ่งปริมาณหรือมุ่งการทำงานให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพ

12. กระตุ้นให้ทุกคนใช้ความสามารถในการทำงานให้เต็มศักยภาพ ขจัดอุปสรรคที่มีผลต่อความภูมิใจในการทำงาน ให้ความสำคัญและเอาใจใส่บุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หลีกเลี่ยงการนำผลการประเมินด้านลบมาทำลายหรือบั่นทอนความมุ่งมั่นในการทำงาน

13. สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับปรุงการทำงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

14. ปฏิบัติงาน (Take action) ตามแนวทางที่กล่าวมา เพื่อให้เกิดความสำเร็จโดยทุกคนร่วมมือกันและฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนและรับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย

โดยนิยาม ความหมายของการสร้างทีมงานว่า หมายถึง กระบวนการของการพัฒนากลุ่มบุคคลที่ทำงานด้วยกันเพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นได้เรียนรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและของกลุ่มหรือองค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของทีมงาน ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผนพึ่งพากันในการทำงาน ตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกของทีม มีวัตถุประสงค์เดียวกันทำงานสำเร็จได้โดยกลุ่ม สวมครีใจทำงานด้วยกัน ผลผลิตมีคุณภาพสูงพร้อมเผชิญปัญหาาร่วมกัน

ทีมงานในอนาคต มีแนวโน้มจะปรับวัฒนธรรมการทำงาน โดยเน้นการบริหารด้วยตนเอง (Self-Directed or Self-Managing) เพื่อให้เกิดพลังร่วม ดังนั้นการทำงานเป็นทีมจึงเสมือนสูตรสำเร็จของชัยชนะ ผู้การปรับปรุงผลผลิตและบริการ โดยเน้นสร้างกลุ่มผู้ทำงานชัดเจนขึ้นมา ทั้งนี้ ข้อมอบอาศัยความรู้ ความชำนาญและการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่าง สะดวกรวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพในขณะที่เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

องค์กรที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากความมุ่งมั่นอย่างจริงจังต่อการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องจนสมาชิกทุกคนขององค์กรรับเอาคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของงาน และเป็นวัฒนธรรมของ องค์กรมีระบบบริหารที่เป็นลักษณะเชิงรุก เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข เสียขยจึงสามารถรับมือหรือจัดการวิกฤติต่าง ๆ ได้ เพราะได้ป้องกันและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องอยู่ แล้ว

ในส่วนของการศึกษา สถานศึกษาคควรจะได้มีการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าทันการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่ต้องการเร่งดำเนินการ คือ ปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการ เรียนรู้องค์กรใดจะประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคล เพราะ คนเป็นศูนย์กลางของความสำเร็จ คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดขององค์กรเนื่องจากเป็น ทรัพยากรที่สามารถพัฒนาให้มีศักยภาพขึ้นได้ คนเป็นผู้กำหนดระบบงานที่เหมาะสมและเป็นผู้ ปฏิบัติในระบบงานที่กำหนดไว้การบริหารองค์กรจะต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นอันดับต้นๆ ให้ มีความก้าวหน้าเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงาน มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา สร้างและพัฒนาทีมงาน ต้องให้มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ลึกกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เพิ่ม ความผูกพันกับองค์กร เกื้อกูลกับชุมชนและสังคม

สรุปทฤษฎีการบริหารคุณภาพได้ว่า เป็นแนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมี หลักเกณฑ์ มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ เป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนาและ อธิบายพฤติกรรมกรรมการบริหารองค์กรการศึกษา อย่างเป็นระบบ มียุทธศาสตร์ขององค์กรต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีกลไกในการควบคุมคุณภาพอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อนำ ทฤษฎีต่างๆเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของการบริหารจัดการศึกษาในองค์กรตามที่กำหนดไว้

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เบญญา ยอดคำเนิน แอ๊ดติงก์ และคณะ (2531 : 398-340) ได้สรุปความเป็นมาของการจัด สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ไว้ดังนี้ การจัดสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการศึกษาวิจัยแบบ หนึ่งของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางมากในวงการธุรกิจ โดยเฉพาะในการ

วิจัยการตลาดเพื่อพัฒนา และการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพราะเป็นวิธีการศึกษาที่ผู้ศึกษาจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาได้ในระยะเวลาอันสั้น ใช้การลงทุนต่ำ และข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อใช้ในการวิจัยแบบสำรวจในโอกาสต่อไปด้วย

การจัดสนทนากลุ่ม ได้เริ่มเข้าสู่วงการวิชาการเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2522 เนื่องจากในแวดวงวิชาการได้ให้ความสนใจกับการศึกษาวิธีนี้ ซึ่งเห็นว่าเป็นเทคนิคการวิจัยประยุกต์ที่มีประโยชน์มาก จึงเริ่มนำมาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น The U.S. National Cancer Institute's Project Information Branch ใช้การศึกษาแบบสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นเทคนิคหนึ่งในการทดสอบโครงการให้การศึกษาแก่ประชาชน ในเรื่องการป้องกันโรคมะเร็ง สำหรับ The U.S. National Heart, Lung and Blood Institute เพื่อเป็นแนวทางสำหรับทำโครงการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอันตราย และวิธีการป้องกันความดันโลหิตสูง UNICEF ใช้เป็นงานวิจัยประยุกต์ส่วนหนึ่งที่จะให้ได้ข้อมูลระดับลึกเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน และพฤติกรรมอันเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศที่กำลังพัฒนา ในการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวที่เม็กซิโก ได้ใช้เทคนิคนี้เพื่อหาข้อมูลการพัฒนาโครงการขยายตลาดผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ส่วนในการศึกษาเรื่องการวางแผนครอบครัวในเขตเมืองของอินโดนีเซีย ใช้การจัดสนทนากลุ่มเพื่อเป็นก้าวแรกในการที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยแบบสำรวจในขั้นต่อไป นอกจากนี้โครงการ Focus Group Research on the Determinants of Fertility in Southern Thailand ก็ได้เริ่มนำเอาการสนทนากลุ่ม มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยทางด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย

การสนทนากลุ่มมีข้อสมมุติฐานที่ว่าเราจะรู้ถึงปฏิกิริยาได้ตอบของคนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการกระตุ้นให้คนหันมาสนใจในสิ่งเดียวกัน และมาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งอยู่ในลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม (Group Dynamics) และผู้วิจัยก็จะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ศึกษาตลอดจนบันทึกการโต้ตอบกันภายในกลุ่มด้วยการบันทึกเทป หรือการจดบันทึกเอาไว้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป การกระตุ้นดังกล่าวนี้ อาจทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การให้ชมภาพยนตร์ ฟังการกระจายเสียงให้อ่านบทความ หรือหนังสือ การจุดประเด็นในการสนทนาเฉพาะเรื่องที่สนใจจะศึกษา หรือแม้กระทั่งการที่จะให้กลุ่มที่จะศึกษาร่วมอยู่ในเหตุการณ์ การกระทำดังกล่าวทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม แต่ละวิธีจะมีวิธีการที่ต่างกันไปบ้างซึ่งก็แล้วแต่ผู้นำเอาไปประยุกต์ใช้

1. ลักษณะของการสนทนากลุ่ม

การจัดสนทนากลุ่ม เป็นการนั่งสนทนากันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ตามปกติประมาณ 6-12 คน แต่ในบางกรณีอาจมีข้อยกเว้นให้มีได้ประมาณ 4-5 คน และในกรณีดังกล่าวอาจเรียกว่าเป็นการสนทนากลุ่มเล็ก ในระหว่างสนทนากันของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น จะมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนา เพื่อเป็นการชักจูงใจให้บุคคลกลุ่มนี้ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางในการสนทนาให้ได้กว้างขวางลึกซึ้ง และละเอียดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการสนทนาดังกล่าว มีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้เข้าร่วมสนทนา (Discussion) แต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์หรือมีข้อสงสัยถามผู้เข้าร่วมสนทนาคนอื่น ๆ หรือตอบข้อวิพากษ์นั้น ๆ ได้ รวมทั้งผู้ดำเนินการสนทนาด้วย การที่ผู้ร่วมสนทนาเหล่านี้มีปฏิริยาโต้ตอบกันในระหว่างสนทนา นั้น จะเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการสนทนาในระดับลึกยิ่งขึ้นในแต่ละประเด็น ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในสิ่งที่ผู้วิจัยไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็จะคอยวิเคราะห์สถานการณ์ในกลุ่มบุคคลที่ถูกกระตุ้นเหล่านี้ เพื่อที่จะดูว่าน่าจะได้สมมติฐานใดบ้างจากปฏิริยาภายในกลุ่ม ต่อมาผู้วิจัยจะได้ประเด็นที่นำมาพูดคุยในเรื่องที่สงสัยว่าจะเป็นสมมติฐาน และข้อสมมติฐานก็จะสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการพูดคุยกัน โดยเจาะประเด็นไปที่ประสบการณ์ของบุคคลต่างๆที่ศึกษา จากการพูดคุยในลักษณะนี้ ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (เบญญา ยอดคำเนิน แอ็ดดิกซ์ และคณะ. 2531 : 400-401) นอกจากนี้การสนทนากลุ่มหรือการซักถามเป็นวิธีการเก็บข้อมูลวิธีหนึ่งที่เหมาะสมนำมาใช้ในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะในการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทนี้จะต้องมีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลมาประชุมร่วมกัน ณ ที่ใดที่หนึ่งเพื่อการซักถามเก็บข้อมูลตามที่ต้องการในลักษณะการสนทนา โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี ความเห็นของแต่ละคนจะไม่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูลในอนาคต ในขณะที่มีการสนทนากลุ่มนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เก็บข้อมูลจะต้องให้ทุกคนที่อยู่ในกลุ่ม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ไม่ให้มีผู้หนึ่งผู้ใดมีความสำคัญหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่นเพื่อเป็นการแทรกแซงและครอบงำความเห็นซึ่งกันและกัน ในขณะที่มีการซักถามกันนั้น ผู้เก็บข้อมูลต้องไม่ป้อนคำถามนำหรือแสดงท่าทีชี้แนะให้กลุ่มหรือผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางใดทางหนึ่งที่ผู้เก็บข้อมูลต้องการ ในการสนทนาที่ผู้เก็บข้อมูลจำเป็นที่จะต้องเตรียมประเด็นต่างๆ ที่ควรถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้เก็บข้อมูลต่างๆ ได้ครบถ้วนและผู้ให้ข้อมูลที่เชิญมานี้จะต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในเรื่องที่เกี่ยวข้องมีความรู้และข่าวสารในเรื่องที่ทำการวิจัยเป็นอย่างดี ผู้เก็บข้อมูลควรเชิญผู้ให้ข้อมูลควรเชิญผู้ให้ข้อมูลมาครั้งเดียวแล้วเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2530 : 371) สำหรับแนวทาง

การใช้การสนทนากลุ่มองค์ประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม (Components of Conducting Focus Group Session) และขั้นตอนในการจัดสนทนา เบญจา ยอดคำเนิน แอ็ดดิทิจ์และคณะ (2531 : 401-408) ใค้อธิบายไว้ ดังนี้

2. แนวทางการใช้การสนทนากลุ่ม

แนวทางการใช้การจัดสนทนากลุ่มเท่าที่นิยมใช้กันมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 2.1 ใช้ในการสร้างสมมติฐานใหม่ ๆ (General Hypotheses)
 - 2.2 ใช้ในการสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของประชากร (Exploring Opinions, Attitudes, and Attributes)
 - 2.3 ใช้ในการทดสอบแนวความคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาใหม่ (Testing New Product Ideas)
 - 2.4 ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ (Evaluating Commercials)
 - 2.5 ใช้ในการกำหนดคำถาม และเพื่อทดลองใช้แบบสอบถาม (Identifying and Protesting Questionnaire Items)
 - 2.6 ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อเป็นการค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือไม่แน่ชัดของการวิจัยสำรวจ ซึ่งเรียกว่าเป็นการใช้สนทนากลุ่มเพื่อช่วยเสริมงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- การที่มีผู้นิยมใช้การสนทนากลุ่มกันอย่างแพร่หลายนั้น เป็นเพราะเชื่อกันว่าเสียค่าใช้จ่าย น้อย นอกจากนี้ยังมีความรวดเร็วในการรายงานผล ทั้งนี้ถ้าหากผู้วิจัยไม่ต้องการบันทึกที่ถอดออกมาจากเทป ก็จะทราบผลอย่างคร่าว ๆ ของการวิจัยนั้น ๆ ภายในเวลาเพียง 2-3 วัน

3. องค์ประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม (Components of Conducting Focus Group Session)

3.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง (Personnel)

บุคคลแรกได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องเป็นผู้ที่พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้ เป็นผู้มีบุคลิกดี สุภาพ อ่อนน้อม และมีมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญมากในการสร้างบรรยากาศการสนทนาโดยไม้อึดเป็นเรื่องราวงาน ทุกคนจะมีหน้าตาเบิกบานแจ่มใสเหมือนกับการสนทนาทั่วไป และผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความต้องการและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเป็นอย่างดีด้วย ในส่วนของผู้บันทึกการสนทนา (Notetaker) จะต้องรู้วิธีว่า ทำอย่างไรถึงจะจดบันทึกอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะต้องจดบันทึกบรรยากาศที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา เช่น ความเจ็บเสียดหัวเราะ การแสดงสีหน้าของผู้เข้าร่วมการสนทนาเพื่อประโยชน์แก่การวิเคราะห์ในภายหลัง นอกจากนี้ผู้จดบันทึกจะต้องพูด

และฟังภาษาท้องถิ่นได้ และสุดท้ายคือผู้ช่วย (Assistant) จะเป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือทั่วไป
 ในขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม เช่น ช่วยเตรียมสถานที่ จัดสถานที่ บันทึกเสียง เปลี่ยนเทป
 เป็นต้น

3.2 แนวทางในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion Guide)

แนวทางการสนทนากลุ่มและการจัดลำดับหัวข้อในการสนทนา ซึ่งประกอบด้วยตัว
 แปรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยนั้นๆ ควรต้องจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่ทั้งนี้
 จะต้องยืดหยุ่นในการปฏิบัติ จากบรรยากาศการสนทนาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยอาจจะได้ประเด็นซึ่งไม่ได้
 คาดคิดเอาไว้ก่อนจาก ผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นผู้ยกขึ้นมาเอง ซึ่งประเด็นต่าง ๆ
 เหล่านี้ผู้ดำเนินการสนทนาสามารถซักต่อได้ เพราะอาจเป็นข้อค้นพบที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย

3.3 อุปกรณ์สนามที่ควรเตรียม เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่
 เครื่องบันทึกเสียง เทปเปล่า ถ่านวิทยุ สำหรับอัดเสียงขณะที่มีการสนทนากลุ่มกำลังดำเนินอยู่
 ทั้งนี้เพื่อนำมาถอดเทปในภายหลังเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สำหรับผู้วิจัย และสมุดบันทึก
 และดินสอเพื่อเป็นแนวทางในการถอดเทปให้ง่ายขึ้น และผู้วิจัยจะได้ทราบบรรยากาศของการ
 สนทนากลุ่มจากการจดบันทึกของผู้บันทึก

3.4 แบบฟอร์มสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Screening Form)

แบบฟอร์มสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่มี
 ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) อยู่ในเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกตามลักษณะของ
 งานวิจัย

3.5 สิ่งเสริมบรรยากาศ (Refreshment and Snack)

สิ่งเสริมบรรยากาศได้แก่ เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว เป็นต้น สิ่งของดังกล่าว จะเป็น
 สิ่งของเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศเป็นกันเองระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการสนทนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3.6 ของสมนาคุณแก่ผู้ที่เข้าร่วมสนทนา (Remuneration)

ของสมนาคุณแก่ผู้ร่วมสนทนา เพื่อเป็นการตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา แม้จะเป็นสิ่ง
 ที่เล็กน้อยแต่ในทางจิตวิทยาแล้ว เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการแสดงออกซึ่งน้ำใจของผู้วิจัย เป็น
 การแสดงความขอบคุณที่ผู้เข้าร่วมสนทนาที่ได้สละเวลาในครั้งนี้

3.7 สถานที่และระยะเวลา (Location and Time)

สถานที่จัดการสนทนา ควรเป็นบริเวณที่ใกล้เคียงกับสถานที่ที่ทำการวิจัยนั้น ๆ
 อาจจะเป็นบ้าน ศาลาวัด ห้องประชุม เป็นต้น ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก ห่างไกลจากความ

พลุกพล่านเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้มีสมาธิในเรื่องต่าง ๆ ที่กำลังสนทนากัน ส่วนระยะเวลาในการสนทนาโดยทั่วไปไม่ควรจะเกิน 2 ชั่วโมงต่อ 1 กลุ่ม

4. ขั้นตอนในการจัดสนทนา

4.1 เลือกบุคคลที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วยแบบฟอร์มที่เตรียมไว้ ตามขนาดของกลุ่มที่ต้องการโดยทั่ว ๆ ไป ประมาณ 6-12 คน เพราะหัวข้อบางหัวข้อที่ยากหรือไม่น่าสนใจสำหรับผู้เข้าสนทนากลุ่ม จะทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจุดประเด็นที่เร้าเร้าให้เกิดการสนทนาได้อย่างเต็มที่ และปฏิกิริยาโต้ตอบกันในระหว่างผู้สนทนาเองก็จะแสดงออกไม่เต็มที่ ถ้าหากเกิน 12 คนแล้วผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนก็จะไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง และเป็นการยุ่งยากสำหรับผู้ดำเนินการสนทนาในการที่จะชักนำให้กลุ่มนั้นหันเหเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ

4.2 เมื่อได้บุคคลที่เข้าข่ายแล้วคณะผู้วิจัย (ผู้ดำเนินการวิจัย ผู้จัดบันทึก ผู้ช่วย) จะเป็นผู้พาผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามาพร้อมกัน ณ สถานที่ที่จัดเตรียมไว้ให้มีการสนทนากลุ่ม

4.3 ผู้ดำเนินการสนทนาแนะนำคณะผู้วิจัยอีกครั้ง และบอกจุดมุ่งหมายในการสนทนาด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง โดยเชิญให้รับประทานของขบเคี้ยวและเครื่องดื่ม และขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมสนทนาในการขอทำการบันทึกเสียงการสนทนา และควรชี้แจงให้ทราบจุดมุ่งหมายในการบันทึกเสียงและการจัดบันทึก และเปิดโอกาสให้ซักถามคณะผู้วิจัยก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจ

4.4 เริ่มการสนทนาโดยยึดแนวทางการสนทนาที่มีอยู่เป็นหลัก แต่ดูความเหมาะสมสามารถยืดหยุ่นได้แล้วแต่สถานการณ์กลุ่มพาไป อย่งไรก็ตามต้องคำนึงถึงความครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการผู้ดำเนินการสนทนาควรจะใช้ประมาณระยะเวลาที่จะใช้ในแต่ละประเด็นไว้ด้วย เพื่อไม่ให้เสียเวลามากเกินไปกับบางหัวข้อ แต่ทั้งนี้ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องไม่ทำให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา มีความรู้สึกว่าคุณคัดคตบท เมื่อแน่ใจว่าได้เนื้อหาตามที่ต้องการในแนวทางของการสนทนาแล้ว จบการสนทนาด้วยการเปิด โอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาซักถามข้อข้องใจ เพื่อเป็นการตอบข้อสงสัยในเรื่องทำสนทนาทั้งหมด

4.5 แจกของสมนาคุณเพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณต่อผู้เข้าร่วมสนทนา

สิ่งที่พึงป้องกันในการจัดสนทนา กิติพัฒน์ นนทปัทมะกุล (2546 : 151-155) ได้ให้รายละเอียดว่า ในการจัดสนทนากลุ่มมีขั้นตอนที่นักวิจัยหรือผู้จัดกลุ่มสนทนาจะต้องพิจารณาการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือพึงป้องกันในการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่

4.5.1 ปัญหาการคัดเลือกสมาชิกกลุ่ม

นักวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่จะเห็นพ้องต้องกันว่า ขั้นตอนการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มเป็นขั้นตอนที่พบมากที่สุดว่า ทำให้กลุ่มสนทนาล้มเหลวได้มากที่สุด หากไม่ได้ดำเนินการป้องกันปัญหาอย่างรอบคอบ นักวิจัยมือใหม่ไม่ใคร่ความสำคัญกับการเลือกสมาชิกมากนัก เห็นว่าใครพอมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่กำหนดไว้ก็เชิญเข้าสู่กลุ่มสนทนา ซึ่งนับว่าเป็นอันตรายและเสี่ยงต่อความล้มเหลวของการจัดสนทนากลุ่มอย่างยิ่ง และหากนักวิจัยไม่ได้มีประเด็นสนทนาที่กระทบผลประโยชน์ของบุคคลที่จะเข้ากลุ่มแล้ว บางทีต้องคาดการณ์ว่า บุคคลที่เชิญมานั้นอาจจะไม่มา ดังนั้น จึงควรป้องกันด้วยการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในการคัดเลือกคนเข้าสู่กลุ่มสนทนา เช่น การยื่นข้อจำกัดกับสมาชิกที่เชิญไปเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าต้องมาเข้ากลุ่ม การเชิญในจำนวนที่เกินเล็กน้อย เพื่อเป็นการเผื่อไว้ว่า บางคนอาจจะไม่มา โดยปกติจะมีการเชิญเพื่อเอาไว้ 2 คน การเสนอแรงจูงใจ เช่น มีค่าตอบแทน ซึ่งโครงการวิจัยควรจะได้วางแผนงบประมาณในส่วนนี้ไว้ด้วย เป็นต้น

4.5.2 ปัญหาการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง นักวิจัยหรือผู้จัดการสนทนากลุ่มต้องพยายามให้มั่นใจว่า บุคคลที่เชิญเข้ากลุ่มนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ การตั้งเกณฑ์ของคุณสมบัติที่ต้องการเป็นกุญแจของการป้องกันปัญหานี้

4.5.3 ปัญหาการตั้งคำถาม

ปัญหาที่พบบ่อยที่สุดจากการตั้งประเด็นคำถามให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันอภิปรายคือ นักวิจัยตั้งประเด็นคำถามโดยคำนึงถึงความสนใจและประโยชน์ของคนเป็นสำคัญ และมองข้ามความสนใจและผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มสนทนาไปโดยสิ้นเชิง รูปธรรมของการตั้งคำถามที่มาจากความสนใจและประโยชน์ของนักวิจัยฝ่ายเดียวที่พบบ่อยที่สุดคือ จำนวนคำถามที่ตั้งเอาไว้มากเกินไป ซึ่งบางครั้งผู้วิจัยจะต้องผสมผสานประเด็นคำถามหรือจับรวมประเด็นคำถามที่คล้าย ๆ กันเอาไว้ด้วยกันเป็นคำถามเดียว และการใช้คำถามเริ่มแรกที่เกิดขึ้นในกลุ่มสนทนา ที่สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้หยิบยกขึ้นมา แม้ว่าอาจจะไม่ตรงกับคำถามของนักวิจัย แต่เมื่อสมาชิกเข้าทางพร้อมจะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่แม้จะเป็นความเห็นที่แตกต่างกัน เมื่อกลุ่มมีพลวัตไประยะหนึ่ง นักวิจัยก็มักจะมึนงงหวัหวัที่จะขยับคำถามให้เข้าใกล้หรือเป็นคำถามของนักวิจัยในที่สุด ซึ่งจะทำให้กลุ่มสนทนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและได้คำตอบเป็นที่น่าพอใจ อนึ่ง นักวิจัยหรือผู้จัดการกลุ่มสนทนาอาจจะทำการทดสอบประเด็นคำถาม (Pretest) ก่อนที่จะโยนประเด็นคำถามจริงเข้าสู่กลุ่มสนทนา หรืออาจจะร่างประเด็นคำถามกับบุคคลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงหรือมีคุณสมบัติเดียวกับสมาชิกกลุ่มสองคน เพื่อทดสอบดูว่า ประเด็นคำถามนั้นมากเกินไปหรือไม่ง่ายที่จะตอบหรือไม่

นอกจากนี้อาจจะมีการเตรียมกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อให้ นักวิจัยมี โอกาสที่จะปรับปรุงชุดประเด็นคำถามใน กลุ่มสนทนาที่ต้องการ

4.5.4 ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

นักวิจัยหรือผู้ดำเนินการในกลุ่มสามารถที่จะกระตุ้นให้สมาชิกได้พูดในประเด็น ที่ต้องการได้หรือไม่ ซึ่งทักษะของนักวิจัยหรือผู้ดำเนินการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ กล่าวคือ ใน ประเด็นคำถามที่มีความสลับซับซ้อนมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาก ควรใช้นักวิจัยหรือผู้ดำเนินการที่มี ประสบการณ์ในการจัดกลุ่มสนทนาหรือมีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ โดยปกติ นักวิจัยหรือผู้จัดกลุ่ม สนทนาไม่ควรคาดหวังผลสำเร็จที่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากสถานการณ์กลุ่มมักมีพลวัตสูง และแต่ ละกลุ่มสนทนามีลักษณะก็มีลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถวางแผนให้ ครอบคลุมในทุกเรื่องได้ อย่างไรก็ตาม การวางแผนที่ดีจะเป็นปัจจัยหลักในการประสพ ความสำเร็จในการจัดทำกลุ่มสนทนา

4.5.5 ปัญหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหาในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มสนทนาที่พบบ่อยคือการที่นักวิจัยสับสน ระหว่างหน่วยการวิเคราะห์รายบุคคลกับหน่วยการวิเคราะห์ที่เป็นกลุ่มทั้งกลุ่ม ซึ่งที่จริงแล้ว การ สนทนากลุ่มเป็นการศึกษาที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่ม ไม่ใช่รายบุคคล ดังนั้นหน่วยการวิเคราะห์ของ การสนทนากลุ่มต้องเป็นของกลุ่มเท่านั้น เมื่อนักวิจัยให้ความสนใจต่อประเด็นความเห็นพ้องหรือ ความเห็นแตกต่างทุกประเด็น ทำให้ลึกลงไปอีกชั้นหนึ่ง นักวิจัยก็จะพบปัญหาในการวิเคราะห์ ข้อมูลต่อมาอีกประการหนึ่ง คือ การที่นักวิจัยเกิดปัญหาในการแยกแยะระหว่างสิ่งที่สมาชิกกลุ่ม เห็นว่ามีความสำคัญ กับสิ่งที่สมาชิกกลุ่มเห็นว่ามิใช่ประโยชน์

กล่าวโดยสรุปการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมีหลายวิธี และการจัด สนทนากลุ่มก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และมีความสะดวก ในการดำเนินการ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับนักวิจัยด้วยว่ามีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ เพียงพอต่อการดำเนินการมากน้อยเพียงใด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งหวังให้ทุกฝ่ายเข้ามามีรับรู้ปัจจัยอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามกรอบประเด็นที่ได้กำหนดไว้ เพื่อร่วมกันสร้างแนว ทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษานาเล็กให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บริบทโรงเรียนโรงเรียนศรีรัตนวิทยา

โรงเรียนศรีรัตนวิทยานี้เป็น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประจำอำเภอศรีรัตนะ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2524 โดยอาศัยอาคารเรียนของโรงเรียนบ้านตระกาจ ต่อมาได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ให้

ใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมแล้วบริเวณบ้านจอก ซึ่งอยู่ติดกับถนนศรีสะเกษ-กันทร
 ลักษ์ ระหว่างกิโลเมตรที่ 34 - 35 ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 46 ไร่ 67 ตารางวา เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนมา
 จนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา

พ.ศ. 2524 ได้รับอนุมัติให้ตั้งโรงเรียน เป็นโรงเรียนประจำอำเภอศรีรัตนะ ได้อาศัย
 โรงเรียนบ้านตระกาจเป็นสถานที่เรียนชั่วคราว มีครู 5 คน และนักเรียน 105 คน

พ.ศ. 2525 ย้ายสถานที่เรียนมาตั้งที่โรงเรียนปัจจุบัน สร้างอาคารเรียนชั่วคราว บ้านพัก
 ครู พบปัญหาอาคารเรียนไม่เพียงพอ ชุมชนได้สร้างอาคารเรียน 5 ห้องเรียน

พ.ศ. 2527 ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร โรงเรียนมัธยมขนาด
 กลาง

พ.ศ. 2531 ได้รับอนุมัติให้เปิดมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2533 มีนักเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายรุ่นแรก 59 คน

พ.ศ. 2534 ได้หอประชุม 1 หลัง ได้รับอนุมัติให้เปิดโรงเรียนสาขาที่ตำบลพิงพวย
 รับนักเรียนได้ 2 ห้องเรียน

พ.ศ. 2535 โรงเรียนสาขาแยกออกเป็นเอกเทศและได้ตั้งชื่อเป็น โรงเรียนศรีแก้วพิทยา

พ.ศ. 2540 ได้อาคาร 216 ล (ปรับปรุง 2529)

โรงเรียนศรีรัตนวิทยาเป็น โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2524 โดยใช้อาคารเรียน โรงเรียนตระกาจ
 เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว ต่อมา พ.ศ. 2525 ย้ายมาตั้งอยู่บริเวณบ้านจอก ตำบลสะพุง อำเภอศรีรัตนะ
 จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างกิโลเมตรที่ 35 - 36 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 บนเนื้อที่ 46 ไร่ 67 ตารางวา
 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา 2 ระดับ คือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้มีผู้ศึกษา ดังนี้
 วิเชียร นันตะ (2546 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนกรณีศึกษา
 โรงเรียนบ้านท่าวังผา (ประชารัฐวิทยาคาร) และโรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม จังหวัดน่าน มี
 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน ในด้านการดำเนินการ ปัญหา และการมี
 ส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่บริการ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของ

โรงเรียน ในระดับโรงเรียน การดำเนินการด้านการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้บูรณาการ การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล การวิจัยในชั้นเรียน และการประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งสองโรงเรียนมีการดำเนินการเหมือนกัน ด้านการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการดำเนินการแตกต่างกัน ส่วนการดำเนินการในระดับชั้นเรียน โรงเรียนบ้านท่าวังผา (ประชากรวิทยาการ) มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม มีการดำเนินการในระดับน้อย การดำเนินการในด้าน การจัดการเรียนรู้บูรณาการการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งสองโรงเรียนมีการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการดำเนินการในด้านการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลตามสภาพจริง ไม่แตกต่างกัน ปัญหาในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน การดำเนินการในด้านการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้บูรณาการ การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล การวิจัยในชั้นเรียนและการประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งสองโรงเรียนมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นปัญหาวิกฤติ การมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่บริการ ทั้งสองโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รัตน์มณี รัตน์ปรกรณ์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและเปรียบเทียบการดำเนินงานรวมทั้งปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกและยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอก ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้น 1-2 ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย คือ มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านผู้เรียน แต่ค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสูงกว่าสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกทั้งใน ภาพรวม และรายด้าน
2. เปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกแล้ว และยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาร สังข์ทองวิเศษ (2548 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรตามโครงการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรตาม โครงการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยทั้ง 7 ด้าน คือ การสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบของครูและบุคลากร ให้ครูเลือกแผนการสอนหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ประเมินความก้าวหน้าของครูและบุคลากร โดยมุ่งเน้นการวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน ครูและบุคลากรทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะ กำหนดคุณสมบัติและเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผู้เกษียณอายุราชการมาสอนในสถานศึกษา โดยมีค่าตอบแทนให้ตามความเหมาะสม ให้ครูและบุคลากรที่สังกัดสถานศึกษาต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการสามารถสอนในสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัดได้มากกว่าหนึ่งแห่งและลำดับสุดท้ายคือ ปฏิรูประบบราชการและประ โยชน์เกื้อกูลของครูและบุคลากร 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก 3. ปัญหาที่พบมากที่สุดและแนวทางการแก้ปัญหาการปฏิบัติตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ตามโครงการปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านที่มีความถี่สูง มี 4 ด้านเรียง ตามลำดับ ดังนี้ ปัญหาการกำหนดคุณสมบัติและเปิด โอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้านมาสอนในสถานศึกษาโดยให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม คือ การเบิกจ่ายค่าตอบแทนทำได้ยาก แก้ไขโดยแก้ระเบียบการเงินการงบประมาณ ส่วนปัญหาด้านการปฏิรูประบบสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลของครู คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน แก้ไขโดยจัดงบประมาณเพิ่มและขอการสนับสนุนจากเอกชนหรือหน่วยงานราชการ ปัญหาด้านครูและบุคลากรทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะ คือ งบประมาณที่ใช้ในการเพิ่มพูนความรู้มีไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไข คือ จัดงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ และปัญหาด้านการสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อครูและบุคลากร คือ ครูยึดติดกับรูปแบบการสอนแบบเก่า ควรแก้ไข โดยจัดอบรมกระตุ้นให้เห็นความสำคัญ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี

ปรีดี ราชกรม (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการดำเนินงานโครงการในด้านสภาวะแวดล้อมด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามระดับความ

คิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร และหาแนวทางพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน ผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต อยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยรวมและรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสกลนคร ด้านสถานะแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา สถานศึกษามีอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ และผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงนโยบายและสร้างความเข้าใจกับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ในด้านปัจจัย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาว่า ควรมีวัสดุสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือประกอบการสอนเพียงพอ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ และวิสัยทัศน์ และครูมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนในด้านกระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรตามความจำเป็นอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม และควรมีการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และด้านผลผลิต ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาว่า ควรมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ควรมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่เหมาะสม มีวินัยและตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีการบริหารที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และปฏิบัติวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ลัดดา ท่องสกุล (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) เปรียบเทียบสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการ

ประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน
สาธิตเกษตรฯ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ พบว่า การประกันคุณภาพ
ภายในอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และ
แผนดำเนินงาน และองค์ประกอบที่ 2 การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ อยู่ใน
ระดับปานกลาง 2. อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษา และการได้รับการฝึกอบรมการประกันคุณภาพ
การศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
แตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ที่มีเพศ ประสบการณ์การสอน สถานภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน การ
สนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อ
สภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนควรมีการประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สร้างเอกภาพของหลักสูตรสถานศึกษาและคำนึงถึงความต้องการของ
ท้องถิ่น ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพิ่มแรงจูงใจในการทำวิจัย จัดโครงการ
เผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน สร้างเครือข่ายบริการทางวิชาการ เปิดโอกาสให้บุคลากร และอาจารย์ได้มี
ส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ จัดหากองทุนที่เป็นอิสระ จัดระบบตรวจสอบให้มีความ
โปร่งใส และจัดทำแผนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้ชัดเจน

รังสฤษฎ์ มณีศรี (2549 : 67-68) ได้ทำการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
กรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต จากการศึกษาวิจัย พบว่า เงื่อนไขที่มีผลต่อการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนให้เป็นรูปธรรม และประสบความสำเร็จ มีเงื่อนไขที่สำคัญ
ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้าได้กับทุกคน
ทุกฝ่าย เป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นกัลยาณมิตร เงื่อนไขจากตัวคณะกรรมการสถานศึกษา คือ
ต้องมีความสมัครใจ เต็มใจ เสียสละ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา และมีความรู้ความสามารถมีความ
เข้าใจบทบาทหน้าที่ เงื่อนไขจากพระราชบัญญัติการศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปิดโอกาส
ให้กรรมการสถานศึกษาเข้าปฏิบัติหน้าที่โดยมีกฎหมายและระเบียบรองรับ และเงื่อนไขเกี่ยวกับ
การประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันของชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเงื่อนไข
ดังกล่าวข้างต้นมีการดำเนินงานเป็นระบบและต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ในการดำเนินการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนแห่งนี้ มีหลายยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม
ยุทธศาสตร์การใช้ทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย และยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบ
องค์รวม เป็นตัวขับเคลื่อนในการปฏิบัติงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

สมพงษ์ วงละคร (2549 : 79-80) ได้ศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาสู่มาตรฐานของการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ดังนี้

1. ด้านผู้บริหาร ควรปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของแต่ละมาตรฐานควรกระจายอำนาจการบริหารจากหน่วยงานต้นสังกัดให้แก่สถานศึกษามากยิ่งขึ้นในทุกด้าน มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ จัดทำ ผลิตภัณฑ์และพัฒนาลือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอ จัดรูปแบบระบบ วิธีการในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีครูไม่ครบชั้น เพิ่มงบประมาณค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้สอย รวมทั้งชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา 2. ด้านครูผู้สอน เพิ่มอัตรากำลังครูให้ครบชั้นเรียน และจัดบุคลากรทางการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์ จัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูผู้สอน ปฏิบัติจิตสำนึกให้ครูเป็นครูมืออาชีพสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งลดภาระงานเอกสารและงานธุรการของครูผู้สอน 3. ด้านผู้เรียนให้มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินคุณภาพนักเรียนเชิงประจักษ์ เป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและ ได้มีส่วนร่วมกิจกรรมในสถานศึกษาและกิจกรรมของชุมชนรวมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาปรับมาตรฐานด้านผู้เรียนบางมาตรฐาน โดยกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน

นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธานี เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “น้อย” เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวธานี เขต 3 เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ 1) โรงเรียนมีบุคลากรน้อย ขาดสื่ออุปกรณ์ แต่ภาระงาน มาตรฐานต่าง ๆ ไม่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดอื่น จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการ โดยมีความมุ่งมั่น ตั้งใจเป็นหลักงานเอกสารจึงจะมีครบ 2) มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ แต่บริบทของ โรงเรียนแตกต่างกัน ควรพัฒนา มาตรฐานการศึกษา ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา 3) โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาทุกปี แต่ขาดงบประมาณ ทรัพยากรมาดำเนินการตามแผน ผลการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ เรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อุดรธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 2 โรงเรียน มีการจัด โครงสร้างบริหาร จัดการที่เอื้อต่อ การดำเนินงานทุกคนมีส่วนร่วมและมีการประสานสัมพันธ์ทุกฝ่ายทุกคน มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและมีการแต่งตั้งคณะบุคคลทำการ ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและแผนพัฒนาคุณภาพ มุ่งเน้น มาตรฐานด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด มีการ จัดทำแผนอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานข้อมูลของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งทั้ง 2 โรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

อำนาจ โคน้ำ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและพัฒนาการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่าโดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากและจากการสัมภาษณ์กลุ่ม ครูปฏิบัติการสอน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยฝึกให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง โรงเรียนควรส่งเสริม พัฒนาครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเหมาะสมกับ ผู้เรียนและสอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผลการพัฒนาการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4,5 และ 6 เป็นที่ น่าพอใจ กล่าวคือ ผู้บริหาร ครูปฏิบัติการสอน และนักเรียนให้ความสนใจในการดำเนินแต่ละ กิจกรรม สภาพทั่วไปในการดำเนินงานอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมที่จะดำเนินการวิจัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบรรยากาศในการประชุมเชิงปฏิบัติการแต่ละครั้งผู้ร่วมวิจัยมีความกระตือรือร้นที่จะ ดำเนินการตาม โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตลอดถึงการนำผลการแก้ไข ปรับปรุงไป ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เช่น กิจกรรมที่สนับสนุนให้ครูนำผลการประเมินมาใช้ในการ พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สุนัย เลขกลาง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อ พัฒนาการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนบ้านสร้างแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน และพัฒนาคุณภาพภายใน ของโรงเรียนบ้านสร้างแก้ว ให้เหมาะสมกับบริบทและได้มาตรฐาน โดยใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc Taggart จำนวน 2 วงรอบ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ จำนวน 3 มาตรฐาน และเลือกทำการพัฒนา 5 ตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพ การปฏิบัติและการปรับปรุง / พัฒนาการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2) แบบประเมินการประกันคุณภาพภายใน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน พบว่า สภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในอยู่ระดับมากทุกมาตรฐานและสภาพความต้องการในการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากทุกมาตรฐานเช่นเดียวกัน ผลการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตด้วยวิถีสุจริต การส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการพูดที่ดี เป็นที่พึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยได้ดีเป็นที่น่าพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสร้างแก้วทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ คณะครูทุกคนสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ และครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถทำวิจัยในชั้นเรียน และเขียนรายงานการวิจัยได้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดได้ ส่วนผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน หลังการพัฒนา พบว่าการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านสร้างแก้วตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีผลการปฏิบัติสูงขึ้นกว่าเดิมทุกมาตรฐาน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เมอร์ฟีและอาดัมส์ (Murphy and Adams, 1998 : 426 – 444) ซึ่งได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาในอเมริกาในช่วงปี 2523 – 2543 พบว่า ได้มีการตรวจสอบสาเหตุ กลยุทธ์ และผลวัดในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นเลิศในอเมริกา ประเมินค่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่เป็นแรงกดดันในการปฏิรูปการศึกษาในอเมริกา การตรวจสอบนโยบายหลัก ๆ ของระบบ อาทิพลเมือง และตลาดที่ประกาศใช้ตามยุคในการปฏิรูป กล่าวคือ ในยุคแห่งความเคร่งครัดในรัฐบาลที่ต้องการซ่อมแซมระบบ โรงเรียน ยุคการรื้อปรับโครงสร้าง เน้นการปรับปรุงองค์การการศึกษาและการปกครอง และยุคการปฏิรูปเพื่อเข้าหากลไกมาตรฐานและการตรวจสอบจากประชาชนและผู้บริโภค การปฏิรูปการศึกษา การพิจารณาพลวัตของการเมือง โครงสร้างปัจเจกบุคคลและสังคมนั้น ได้อธิบายความก้าวหน้าและความคงที่ในการศึกษาของรัฐในอเมริกา

คลอทซ์ และเดเนียล (Klotz and Daniel, 1998 : 313 - 354) ได้ศึกษาการเตรียมการสำหรับการสร้างสรรค์หลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับความเคลื่อนไหวในการปฏิรูประดับชาติ พบว่า ควรต้องหลีกเลี่ยงการบริหารงานที่มีบุคคลเป็นศูนย์กลาง แต่เน้นการเรียนรู้

ด้วยการกระทำและทบทวนทิศทางการคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพสำหรับผู้บริหาร เน้นความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนการเรียนการสอน วิธีการสอน การประเมินผลนักเรียน และการประเมินผลหลักสูตร

บัก (Bugg 2000 : 61 – 11A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐอิลลินอยซ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของคณะกรรมการการศึกษาและพัฒนาแผนที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ การศึกษาครั้งนี้เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตที่โรงเรียนสองแห่งใช้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1. ก่อนจะมีการนำการประกันคุณภาพและแผนพัฒนามาใช้ใน โรงเรียนทั้งสองแห่งยังไม่ได้ใช้ระเบียบโครงสร้างในการปรับปรุงโรงเรียน 2. โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการการประกันคุณภาพ เพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างการจัดระเบียบของโรงเรียนในขณะที่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถทำตามกระบวนการได้สำเร็จ 3. การประกันคุณภาพมีผลต่อแผนการสอนในโรงเรียนทั้งสองแห่ง 4. ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพจะประสบผลสำเร็จในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุง แต่ยังเป็นที่ยกย่องว่าสิ่งแวดล้อมบางประการอาจทำให้โรงเรียนไม่สามารถค้นหาปัญหาที่แท้จริงได้ 5. โครงร่างของการประกันคุณภาพสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาวัฒนธรรม การปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก็มีการขาดตัวแปรบางตัว เช่น ภาวะผู้นำ ทรัพยากรทางการเงิน ทำให้กระบวนการไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

โฟลท์ (Floit 2002 : 61 – 11A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกต่อ โรงเรียนในมลรัฐอิลลินอยซ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการประเมินผลภายนอกซึ่งมีหลักฐานอ้างอิงน้อยมากในการปรับปรุงหลักสูตร การประเมิน และการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า รายงานการประเมินภายนอก และรายงานข้อคิดเห็นจากโรงเรียนแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องและความพยายามในการพัฒนาอย่างไม่ต่อเนื่องและไม่สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาได้

จากสภาพปัญหาและการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญซึ่งจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความหลากหลาย เช่น เทคโนโลยี อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ แม้แต่การเกษตร ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีขีดความสามารถ มีค่านิยมที่ดี รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของไทย สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และก้าวทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงมี

ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์และสภาพในปัจจุบัน ปัญหาทางการจัดการศึกษา ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษารอบสอง : กรณีโรงเรียนศรีรัตนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน หาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานภายในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียน ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY